

Makalenin Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Date Received : 28.06.2019
Kabul Tarihi / Date Accepted : 08.08.2019
Yayın Tarihi / Date Published : 11.10.2019

<https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2019.19.49440-583895>

TÜRKİYE’DE YAŞAYAN YETİŞKİMLERİN DİSLEKSİYE İLİŞKİN BİLGİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Şaziye SEÇKİN YILMAZ¹, Ahsen ERİM²

ÖZ

Bu çalışmada Türkiye’de yaşayan yetişkinlerin disleksiye ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Genel tarama modelinde yürütülen çalışmada birinci yazar tarafından geliştirilen “Disleksi Bilgi Düzeyi Belirleme Anketi” kullanılmıştır. Bu ankette disleksinin tanımı, nedenleri, yaygınlığı, disleksili bireylerin özellikleri, disleksinin tanı-terapi-tedavisi ve disleksili bireylerin okul sonrası yaşamları ile ilgili 20 madde bulunmaktadır. Çalışmaya katılan 500 yetişkinin %18.8’i daha önce “disleksi” terimini duymadığını belirtmiştir. “Disleksi” terimini duyduğunu belirten 406 katılımcı disleksi ile ilgili maddeleri yanıtlamaya devam etmiştir. Verilerin analizi sonucunda katılımcıların disleksiye ilişkin bilgi düzeylerinin oldukça düşük olduğu; disleksiye ilişkin bilgi düzeyinin katılımcıların yaş ve eğitim düzeylerinden etkilenmediği, kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre disleksi konusunda daha bilgili oldukları görülmüştür. Bulgular alanyazın ışığında tartışılmış ve toplumda disleksi farkındalığını artırmaya yönelik yapılabilecekler konusunda öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Özgül öğrenme güçlüğü, disleksi, disleksi farkındalığı, disleksi bilgi düzeyi, okuma güçlüğü.

EXAMINATION ADULTS’ KNOWLEDGE ABOUT DYSLEXIA IN TURKEY

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the knowledge level of adults living in Turkey about dyslexia. Participants (n = 500) answered survey questions pertaining to the definition, causes, prevalence, characteristics, the diagnosis, therapy of dyslexia and the post-school life of people with dyslexia. 18.8% of the participants (n= 94) stated that they did not hear the term of dyslexia before. Participants stated that they heard the term of dyslexia (n=406) continued to respond to the questionnaire. The results showed that participants’ level of knowledge about dyslexia was quite low; that the level of knowledge about dyslexia is not affected by age and education levels of the participants; female participants were more knowledgeable about dyslexia than male participants. The findings were discussed in the light of the literature and suggestions were made about what could be done to increase awareness of dyslexia in society.

Keywords: Learning disabilities, dyslexia, dyslexia awareness, knowledge about dyslexia, reading disability.

¹*Bu çalışma 10. Dil ve Konuşma Bozuklukları Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, saziye.seckinyilmaz@uskudar.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-0488-9639>

²Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, aher96@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-3191-96236>

1.GİRİŞ

Yüz yıldan uzun süredir alanyazında olmasına karşın, “disleksi” halen çok tartışılmakta ve sıklıkla yanlış anlaşılmaktadır. Sözcük olarak anlamına bakıldığında; disleksi (dyslexia) sözcüğünü oluşturan dis (dys) sözcüğü bir şeyin hiç olmaması veya zor olması anlamına gelirken; leksi (lexia), sözcüğü kelime, okuma ve dil anlamlarına gelmektedir. Özetle disleksi sözcüklerle ilgili bir güçlük anlamında olup (Catts ve Kamhi, 2005; Hudson, High ve Otaiba, 2007); sözcükleri doğru ve akıcı bir şekilde okuma, sözcük çözümleme, heceleme ve okuduğunu anlamada yaşanan öğrenme güçlüklerini ifade etmektedir (American Psychiatric Association (APA), 2013; Lyon, Shaywitz ve Shaywitz, 2003). Disleksili bireylerin okumada yaşadıkları güçlükler dilin fonolojik bileşenindeki bir bozukluktan kaynaklanmakta (Eden, Olulade, Evans, Krafnick ve Alkire, 2016; Lyon ve ark., 2003); herhangi bir yetersizlikten (zihinsel yetersizlik, görme yetersizliği, işitme yetersizliği, nörolojik bozukluklar), psikososyal yoksunluktan, eğitim dilindeki yetersizlikten, yetersiz öğretimden kaynaklanmamaktadır (APA, 2003; Shaywitz ve Shaywitz, 2005; Ziegler, Perry, Ma-Wyatt, Ladner ve Schulte-Korne, 2003).

Disleksinin kesin nedenleri bilinmemekle birlikte biyolojik kökenli nöro-gelişimsel bir bozukluk olduğu belirtilmektedir. Disleksili bireylerde beyin; genetik, epigenetik ve çevresel faktörlerin etkileşimi sonucunda sözel ve sözel olmayan bilgileri etkili ve doğru bir biçimde işlemleyememektedir (Acar, 2018; APA, 2013). Disleksili bireyler fonolojik bilgiyi zihinsel olarak temsil etme, alma, saklama ve geri getirmede önemli güçlükler yaşamaktadırlar (Ramus, 2003; Snowling, 2000). Disleksinin kalıtsal olduğu bilinmektedir (Hulme ve Snowling, 2017; Shaywitz ve Shaywitz, 2003) ve ebeveynen çocuğa geçme olasılığı %30-50 arasında değişmektedir (Fisher ve DeFries, 2002). Yine disleksili bir bireyin kardeşinin de disleksili olma olasılığı yaklaşık %40'tır (Pennington ve Gilger, 1996).

Alanyazında disleksinin yaygınlık oranına ilişkin çeşitli bulgular bulunmaktadır. Disleksinin okul dönemindeki çocuklarda görülme oranının %5-15 arasında değiştiği ifade edilmektedir (Roongpraiwan, Ruangdaraganon, Visudhiphan ve Santikul, 2002; Shaywitz ve Shaywitz, 2005; Schulte-Korne, 2010; Vlachos, Andreou, Delliou, ve Agapitou, 2013). Yaygınlığa ilişkin bulgulardaki farklılıklar değerlendirme yöntemleri, tanılama kriterleri ve çalışmaya katılanların dil, sosyokültürel ve sosyoekonomik farklılıklarıyla açıklanmaktadır (Habib ve Giraud, 2013; Vlachos ve ark., 2013). Türkiye’de ise disleksi yaygınlığı ile ilgili olarak yapılmış bir araştırmaya ulaşılamamıştır.

Disleksili çocuklar okul öncesi dönemde dil gecikmesi/bozukluğu göstermekte (Hulme ve Snowling, 2017; Nash, Hulme, Gooch ve Snowling, 2013; Thompson ve ark., 2015), sözcükleri yanlış sesletmekte (Nash ve ark., 2013), fonolojik farkındalık (Hulme ve Snowling, 2017; Nash ve ark., 2013; Scarborough, 1991; Snowling, Nash, Gooch, Hayiou-Thomas ve Hulme, 2019), sözel dil becerilerinde (Nash ve ark., 2013; Scarborough, 1991; Thompson ve ark., 2015) ve sözel bilgiyi hatırlamada (APA, 2013; Nash ve ark., 2013) güçlükler yaşamaktadır. Okul öncesi dönemde yaşanan bu güçlükler karşın “disleksi” tanısı, çocuklar ilkökula başlayıp, okumayı öğrenmede sorunlar yaşadıkları sonra konulmaktadır (Lombardino ve Gauger, 2014; Petretto ve Masala, 2017; Shaywitz ve ark., 2008).

Disleksili çocuklar okul döneminde okuma öğrenirken harf-ses ilişkisi kurmayı öğrenmede, sözcükleri akıcı ve doğru bir şekilde çözümlemeye ve hecelemede güçlükler yaşarlar. Sözcük okuma güçlüklerine ek olarak okuduğunu anlama ve heceleme güçlükleri de gösterebilirler (APA, 2013; Schulte-Korne, 2010). Okuma alanında yaşanan güçlükler diğer akademik alanlardaki öğrenmeleri, okul başarısını ve toplumsal katılımı da olumsuz etkiler (Colenblander, Ricketts ve Breadmore, 2018). Disleksili bireylerin önemli bir kısmı yaşadıkları sorunlar nedeni ile okuldan ayrılma eğilimindedirler, yükseköğrenime devam eden disleksili birey sayısı oldukça düşüktür (Aro ve ark., 2018; Hakkarainen, Holopainen ve Savolainen, 2015; Murray, Goldstein, Nourse ve Edgar, 2000). Disleksi yaşam boyu süren bir durumdur ve bireylerin okul sonrası yaşamlarını da olumsuz etkilemektedir (Aro ve ark., 2018; Fawcett, 2016; McLaughlin, Speirs ve Shenassa, 2014; Shaywitz ve Shaywitz, 2005; Swanson, 2012).

Özetle disleksi; okumada yaşanan öğrenme güçlüklerini ifade eden, yaygın bir şekilde görülen, nörogelişimsel ve genetik temelleri olan bir bozukluktur. Disleksi bireyin yalnızca okuma başarısını değil genel akademik başarısını, eğitim hayatına devamını, istihdamını, gelir düzeyini, sosyal ve duygusal durumunu etkilemektedir. Bunun yanında erken tanı ve müdahale ile disleksili çocukların okuma becerileri gelişmekte ve dolayısı ile disleksinin getirdiği olumsuzluklar azaltılmaktadır (Elbro ve Petersen, 2004; Hindson ve ark., 2005; Regtvoort ve Leij, 2007).

Son yıllarda ülkemizde disleksi farkındalığının artırılmasına yönelik çalışmaların arttığı görülmektedir. Disleksi ile ilgili yasal düzenlemeler, kurulan dernek ve vakıflar, disleksinin tanıtılmasına yönelik yapılan kamu spotu ve sosyal medyadaki farkındalık etkinlikleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Yetersizliği olan bireylerle ilgili yanlış inanışlar ve bilgiler bu bireylerin toplumla bütünleştirilmesi için yapılan politikaların hayata geçirilmesini olumsuz etkilemektedir. (İlhan-İldız ve Tezel, 2018). Bu nedenle disleksili disleksi ile ilgili bilgi ve farkındalık düzeylerinin belirlenmesi; bilgi, farkındalık ve olumlu tutumları artıracak etkinliklerin düzenlenmesi, disleksili bireylerin eğitim haklarına ulaşmaları, toplumla bütünleşmeleri, diğer bireylerle eşit haklara sahip olmaları,

üretken bir yaşam sürmeleri ve yaşamaları olası olan olumsuzlukların azaltılması/ortadan kaldırılması için önemlidir.

Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde okul yöneticilerinin (Gever, 2017), öğretmenlerin (Başar ve Göncü, 2018; Doğan, 2013; Wadlington ve Wadlington, 2005; Wahsburn, Joshi ve Binks-Cantrel, 2011) ve toplumun (Castillo ve Gilger, 2018) disleksiye ilişkin farkındalık ve bilgi düzeylerinin incelendiği çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Ancak ulusal alanyazında toplumdaki bireylerin disleksiye yönelik farkındalık ve bilgi düzeylerinin incelendiği bir çalışmaya ulaşılamamıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Türkiye’de yaşayan yetişkinlerin disleksiye ilişkin bilgi düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

- 1- Katılımcılar daha öncesinde “disleksi” terimi ile karşılaşmışlar mıdır?
- 2- Katılımcıların “disleksi” ye ilişkin bilgilerinin kaynakları nelerdir?
- 3- Katılımcıların disleksinin tanımına ilişkin bilgileri ne düzeydedir?
- 4- Katılımcıların disleksinin nedenlerine ilişkin bilgileri ne düzeydedir?
- 5- Katılımcıların disleksinin yaygınlığına ilişkin bilgileri ne düzeydedir?
- 6- Katılımcıların disleksili bireylerin özelliklerine ilişkin bilgileri ne düzeydedir?
- 7- Katılımcıların disleksili bireylerin tanı, terapi ve eğitimine ilişkin bilgileri ne düzeydedir?
- 8- Katılımcıların disleksili bireylerin okul sonrası yaşamlarına ilişkin bilgileri ne düzeydedir?
- 9- Katılımcıların disleksiye ilişkin bilgi düzeyleri cinsiyet, yaş ve eğitim durumuna göre değişmekte midir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Yetersizliği olan tüm bireyler gibi disleksili bireylerin de yasal haklar elde edebilmeleri, toplumla bütünleşebilmeleri, kendi potansiyellerini gerçekleştirebilmeleri toplumdaki diğer bireylerin inancını, bilgi ve tutumlarından etkilenmektedir. Ancak ulusal alanyazında bu konuyla ilgili yapılan bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu çalışma Türkiyede yaşayan yetişkinlerin disleksinin tanımı, nedenleri, yaygınlığı, disleksili bireylerin özellikleri, disleksinin tanı-terapi-tedavisi ve disleksili bireylerin okul sonrası yaşamları ile ilgili bilgi düzeylerini ortaya koyarak araştırmacılara ve uygulamacılara yol göstermesi bakımından önemlidir.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada Türkiye’de yaşayan yetişkinlerin disleksiye ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla çalışmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modellerinde var olan bir durum var olduğu şekliyle betimlenmeye çalışılmaktadır. Genel tarama modelinde ise katılımcılar hakkında bir yargıya varmak amacı ile evrenden alınan bir grup üzerinde tarama düzenlemeleri yapılmaktadır (Karasar, 2010).

2.1. Katılımcılar

Çalışmaya 500 yetişkin katılmıştır. Katılımcıların 18 yaşından büyük olmasına ve disleksili bireylerle doğrudan ilgili olan meslekleri yapan kişiler olmamasına dikkat edilmiştir. Bu amaçla katılımcılara üniversite öğrencisi iseler okudukları bölüm, çalışıyor iseler yaptıkları meslekler sorulmuş; dil ve konuşma terapisi, psikoloji, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, öğretmenlik programları, ergoterapi gibi bölümlerde öğrenci olanlar ve bu alanlardan mezun olanlar çalışmaya dâhil edilmemiştir. Araştırmacılar koşulları sağlayan katılımcılara anketi internet ortamında ulaştırmıştır. Katılımcılardan da çalışmaya katılmaya gönüllü olan tanıdıklarına anketi ulaştırmaları istenmiştir. Katılımcıların cinsiyet, yaş ve eğitim durumu özellikleri Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1.
Katılımcıların Yaş ve Eğitim Durumuna Göre Dağılımları

Özellik (n=500)	Sıklık (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	283	56.6
Erkek	217	43.4
Yaş Aralığı		
21-30	156	31.2
31-40	195	39
41-50	103	20.6
51-60	34	6.8
61-	12	2.4
Eğitim Durumu		
İlkokul	14	2.8
Ortaokul	15	3
Lise	124	24.8
Üniversite	303	60.6
Lisansüstü	44	8.8

2.2. Veri Toplama Aracı

Çalışmada verilerin toplanması amacı ile “Disleksi Bilgi Düzeyi Belirleme Anketi” kullanılmıştır. Bu anket birinci yazar tarafından disleksi ile ilgili kaynaklar, makaleler ve anketler taranarak oluşturulmuştur. Anketin ilk bölümü yaş, cinsiyet ve eğitim durumuna yönelik soruları içermektedir. Anketin ikinci bölümündeki iki soru katılımcıların disleksi terimi ile daha önce karşılaşma ve karşılaşmışlar ise bu terimle nerede karşılaştıkları ile ilgilidir. Disleksi terimi ile daha önce karşılaşan katılımcılar için olan üçüncü bölüm ise katılımcıların yanıtlarını “evet, hayır, bilmiyorum” şeklinde belirttikleri 20 sorudan oluşmaktadır. Soruların bir kısmı için “evet” seçeneği, diğer kısmı için “hayır” seçeneği doğru yanıttır. Soruların biri disleksinin tanımına, üçü disleksinin nedenlerine, ikisi disleksinin yaygınlığına, sekizi disleksili bireylerin özelliklerine, dördü disleksili bireylerin eğitimi ve terapisine ikisi okul sonrası yaşantılarına ilişkindir.

Anket formu oluşturulduktan sonra özel eğitim öğretmeni, disleksi alanında uzman psikolojik danışman ve rehber öğretmen, dil ve konuşma terapistlerinden oluşan uzmanlardan anketin içeriğinin amaca uygunluğuna ve soruların anlaşılabilirliğine yönelik olarak uzman görüşü alınmıştır. Öneriler doğrultusunda son düzenlemeler yapıldıktan sonra anket dil ve konuşma terapisti bölümü lisans son sınıfa devam eden iki öğrenciye verilmiş ve anket maddelerinin anlaşılabilirliğine ilişkin görüş belirtmeleri istenmiştir. Öğrenciler de anketin anlaşılır olduğunu belirtmişlerdir.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler 18-23 Ocak 2019 tarihinde toplanmıştır. Anket internet üzerinden katılımcılara ulaştırılmıştır. Verilerin analizi için “Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi Paket Programı (SPSS) 24” kullanılmıştır. Bulguların yorumlanmasında anlamlılık düzeyi için .05 değeri benimsenmiştir. Grupların bilgi düzeylerinin yaş, cinsiyet ve eğitim durumuna göre farklılaşp farklılaşmadıklarını incelemek için, gruplar bu değişkenlerde normal dağılım göstermediğinden, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H-Testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Türkiye’de yaşayan yetişkinlerin disleksiye ilişkin bilgi düzeylerini incelemeyi amaçlayan araştırmanın bu bölümünde verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular, araştırma sorularına göre başlıklarıyla verilmiştir.

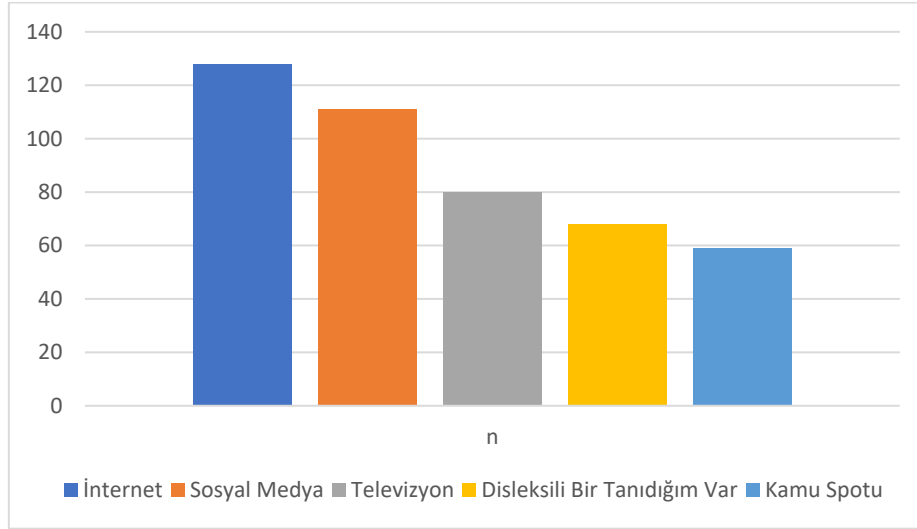
3.1 Katılımcıların “Disleksi” Terimi ile Daha Önce Karşılaşma Durumlarına İlişkin Bulgular

Katılımcıların %81.2’si (n=406) “disleksi” terimi ile daha önce karşılaştığını, %18.8’i (n=94) ise karşılaşmadığını bildirmiştir. Kadın katılımcıların %87.98’i, erkek katılımcıların ise %72.35’i bu terimle daha önce karşılaştığını belirtmiştir. Çalışmaya katılan kadınların daha büyük bir kısmının “disleksi” terimi ile daha önce karşılaştığı görülmektedir. Tablo 2’de katılımcıların cinsiyetlere göre “disleksi” terimi ile karşılaşma durumları özetlenmektedir.

Tablo 2.*Katılımcıların cinsiyetlere göre “disleksi” terimi ile karşılaşma durumları.*

Cinsiyet	Karşılaşan		Karşılaşmayan	
	Sıklık (n)	Yüzde (%)	Sıklık (n)	Yüzde (%)
Kadın (n=283)	249	87.98	34	12.02
Erkek (n=217)	157	72.35	60	27.62
Toplam (n=500)	406	81.2	94	18.8

Disleksi terimi ile daha önce karşılaştığını belirten 406 katılımcının %61.3’ü (n=249) kadın, %38.7’si (n=157) erkektir; katılımcıların disleksi terimi ile nerede karşılaştıklarına ilişkin soruya verdikleri yanıtların oranları Şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1. Katılımcıların “disleksi” terimi ile karşılaştıkları yerler

Şekil 1’e göre disleksi terimi ile internette, katılımcıların %32.3’ü (n=128) %28’i (n=111) sosyal medyada, %20.2’si (n=80) televizyonda, %17.2’si (n=68) bir tanıdığının disleksili olması nedeniyle ve %14.9’u (n=59) kamu spotunda karşılaşmıştır. Bu veriler “disleksi” terimi ile en sık karşılaşılan ortamın internet ve sosyal medya olduğunu göstermektedir. “Disleksi” terimini daha önce duyduğunu belirten 406 katılımcı diğer anket sorularını da yanıtlamıştır.

3.2. Disleksinin Tanımına İlişkin Bilgi Düzeyi ile İlgili Bulgular

Ankette disleksinin tanımına ilişkin bir soru bulunmaktadır. Bu sorunun doğru yanıtı “evet” seçeneğidir. Tablo 3’te bu soruya doğru yanıt veren katılımcıların sıklık ve yüzdeleri gösterilmektedir.

Tablo 3.*Disleksinin Tanımına İlişkin Bilgi Düzeyi İle İlgili Bulgular*

Soru	Sıklık (n)	Yüzde (%)
Disleksi okumada yaşanan öğrenme güçlüğüdür.	358	88.2

Tablo 3’te “disleksi” terimi ile daha önce karşılaştığını belirten katılımcıların büyük bir kısmının disleksinin okumada yaşanan öğrenme güçlüğü olduğunu bildiği görülmektedir.

3.3. Disleksinin Nedenlerine İlişkin Bilgi Düzeyi İle İlgili Bulgular

Ankette disleksinin nedenleri ile ilgili üç soru bulunmaktadır. Bu sorulardan ilk ikisi için doğru yanıt “hayır”, üçüncüsü için ise “evet” seçeneğidir. Tablo 4’te bu sorulara doğru yanıt veren katılımcıların sıklık ve yüzdeleri gösterilmektedir.

Tablo 4.*Disleksinin Nedenlerine İlişkin Bilgi Düzeyi İle İlgili Bulgular*

Sorular	Sıklık (n)	Yüzde (%)
Disleksinin nedenleri bellidir.*	99	24.4
Disleksi az okumaktan, tembellikten, yetersiz okuma öğretiminden, evde anne-babanın okumamasından da kaynaklanabilir.*	199	49.0
Disleksili ebeveynlerin çocuklarının disleksili olma olasılığı daha yüksektir.	104	25.6

*“Hayır” seçeneği doğru yanıt olan sorular.

Tablo 4’te katılımcıların yalnızca % 24.4’ünün disleksinin nedenlerinin belli olmadığını bildiği; yaklaşık yarısının disleksinin az okumaktan ve yetersiz öğretimden kaynaklanmadığını bildiği ve yalnızca %25.6’sının disleksinin kalıtsal olduğunu bildiği görülmektedir.

3.4. Disleksinin Yaygınlığına İlişkin Bilgi Düzeyi ile İlgili Bulgular

Disleksinin yaygınlığına ilişkin iki soru bulunmaktadır. Bu soruların ikisi için de doğru yanıt “hayır” seçeneğidir. Tablo 5’te bu soruya doğru yanıt veren katılımcıların yüzde ve sayıları gösterilmektedir.

Tablo 5.*Disleksinin Yaygınlığına İlişkin Bilgi Düzeyi İle İlgili Bulgular*

Sorular	Sıklık	Yüzde (%)
Disleksi nadir görülen bir öğrenme güçlüğüdür.*	69	17.0
Sol elini kullananlarda disleksi daha yaygındır.*	131	32.3

*“Hayır” seçeneği doğru yanıt olan sorular.

Tablo 5’te katılımcıların yalnızca %17’sinin (n=69) disleksinin nadir görülen bir öğrenme güçlüğü olmadığını bildiği; disleksinin sol elini kullananlarda daha yaygın olduğu yanlış ise ifadelerine katılımcıların %32.3’ünün (n=131) “hayır” şeklinde yanıt verdiği görülmektedir.

3.5. Disleksili Bireylerin Özelliklerine İlişkin Bilgi Düzeyi ile İlgili Bulgular

Ankette disleksili bireylerin özelliklerine ilişkin sekiz soru bulunmaktadır. Bu sorulardan birinci, ikinci ve sekizinci için doğru yanıt “hayır”, diğerleri için ise “evet” seçeneğidir. Tablo 6’da bu sorulara doğru yanıt veren katılımcıların yüzde ve sayıları gösterilmektedir.

Tablo 6.*Disleksili Bireylerin Özelliklerine İlişkin Bilgi Düzeyi İle İlgili Bulgular*

Sorular	Sıklık	Yüzde (%)
Disleksili bireyler ortalamanın altında zekâya sahiptir.*	243	59.9
Disleksili bireylerin yaşadıkları en önemli güçlük harfleri ve sözcükleri ters görmektir.*	26	6.4
Disleksili bireyler hatalı ve yavaş okurlar.	290	71.4
Disleksili bireyler diğer akademik derslerde de başarısızlık yaşarlar.	130	32.0
Disleksili bireyler sınavlarda ekstra süreye ihtiyaç duyarlar.	260	64.0
Disleksili bireyler dikkat dağınıklığı ve/veya hiperaktivite bozukluğu da yaşayabilirler.	278	68.5
Disleksili bireylerde duygusal ve sosyal problemler sıklıkla görülür.	246	60.6
Birçok disleksili birey sanatta son derece yeteneklidir.*	27	6.7

*“Hayır” seçeneği doğru yanıt olan sorular.

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların disleksili bireylerin zekâ düzeylerine ilişkin yanlış ifade içeren soruyu büyük oranda (%59.9, n=243) doğru yanıtladıkları görülmektedir. Okuma özellikleri ile ilgili olan sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde; katılımcıların çoğunun (71.4, n=290) “Disleksili bireyler hatalı ve yavaş okurlar.” ifadesini içeren soruyu doğru olarak yanıtladığı görülmektedir. Ancak “Disleksili bireylerin yaşadığı en önemli güçlük harfleri ve sözcükleri ters görmektir.” yanlış ifadesini içeren soruyu katılımcıların çok küçük (%6.4, n=26) bir kısmı doğru yanıtlamıştır. Disleksili bireylerin okuma dışındaki diğer akademik derslerde de başarısızlık yaşadığı ifadesini katılımcıların %32’si (n=130) doğru yanıtlamıştır. Katılımcıların çoğunluğu sınavlarda ek süreye ihtiyaç duyma (%64, n= 260), disleksiye eşlik eden dikkat dağınıklığı ve/veya hiperaktivite bozukluğu (%68.5, n=278), sosyal ve duygusal problemlerle (%60.6, n=246) ilgili soruları da doğru yanıtlamışlardır. “Birçok disleksili birey sanatta son derece yeteneklidir.” yanlış ifadesini katılımcıların sadece %6.7’si (n=27) doğru yanıtlamıştır.

3.6. Disleksili Bireylerin Tanı, Terapi ve Eğitimine İlişkin Bilgi Düzeyleri ile İlgili Bulgular

Ankette tanılama ile ilgili bir, terapi ve eğitimle ilgili iki, uygun eğitim ortamı ile ilgili bir soru bulunmaktadır. Birinci soru için doğru yanıt “evet”, diğerleri için ise “hayır” seçeneğidir. Tablo 7’de bu sorulara doğru yanıt veren katılımcıların sıklık ve yüzdeleri gösterilmektedir.

Tablo 7.

Disleksili Bireylerin Tanı, Terapi Ve Eğitimine İlişkin Bilgi Düzeyleri İle İlgili Bulgular

Sorular	Sıklık	Yüzde (%)
Disleksi tanısı yalnızca eğitimli uzmanlar tarafından konur.	317	78.1
İlaç kullanımı ile disleksi belirtileri azaltılabilir.*	92	22.7
Disleksi yoğun okuma eğitimi ile ortadan kalkabilir.*	40	9.9
Disleksili çocuklar normal okullarda değil kendileri için oluşturulmuş özel okullarda eğitim görmelidir.*	95	23.4

*“Hayır” seçeneği doğru yanıt olan sorular.

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (%78.1, n=317) disleksi tanısının eğitimli uzmanlar tarafından konulması gerektiğini bildiği görülmektedir. Eğitim ve terapi ile ilgili olan sorulara bakıldığında katılımcıların yalnızca %22.7’si (n=92) disleksi belirtilerinde ilaç kullanımının etkili olmadığını ve yalnızca %9.9’u (n=40) yoğun okuma eğitimi ile disleksinin ortadan kalkmadığını bilmektedir. Katılımcıların %23.4’ü (n=95) disleksili bireyler için uygun eğitim ortamının ayrı özel eğitim okulları olmadığını bilmektedir.

3.7. Disleksili Bireylerin Okul Sonrası Yaşamlarına İlişkin Bilgi Düzeyleri ile İlgili Bulgular

Ankette disleksili bireylerin okul sonrası yaşamlarına ilişkin iki soru bulunmaktadır. Her iki soru için de doğru yanıt “evet” seçeneğidir. Tablo 8’de bu sorulara doğru yanıt veren katılımcıların sıklık ve yüzdeleri gösterilmektedir.

Tablo 8.

Disleksili Bireylerin Okul Sonrası Yaşamlarına İlişkin Bilgi Düzeyleri İle İlgili Bulgular

Sorular	Sıklık	Yüzde (%)
Disleksi, bireyin gelecekteki iş olanaklarını olumsuz yönde etkileyebilir.	193	47.5
Disleksi bireyleri yaşamları boyunca etkiler.	174	42.9

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların yarısından daha azının disleksinin iş olanaklarını olumsuz etkilediğini (% 47.5, n=193) ve yaşam boyu süren bir durum olduğunu (%42.9, n=74) bildiği görülmektedir.

3.8. Katılımcıların Disleksiye İlişkin Bilgi Düzeylerinin Cinsiyet, Yaş ve Eğitim Durumlarına Göre İncelenmesi

Katılımcıların disleksiye ilişkin bilgi düzeylerinin yaş, cinsiyet ve eğitim durumlarına göre incelenebilmesi için doğru yanıtladıkları her soru “1” yanlış yanıtladıkları ve/veya kararsız kaldıkları her soru “0” ile puanlanmıştır. Tablo 9’da katılımcıların bilgi düzeylerinin cinsiyete göre incelenmesine ilişkin betimsel istatistikler sunulmaktadır.

Tablo 9.

Katılımcıların bilgi düzeylerinin cinsiyetlerine göre incelenmesine ilişkin betimsel istatistikler

Grup	n	Ortn.	\bar{X}	Min.	Maks.	SS	Çarp.	Bas.	S-W	p
Kadın	249	9.00	9.10	.00	17	3.20	-.22	.14	.98	.00
Erkek	157	8.00	7.87	.00	16	3.25	.21	-.30	.98	.03

Tablo 9 incelendiğinde grupların Shapiro Wilk değerlerinin anlamlı olduğu yani dağılımlarının normal olmadığı görülmektedir. Bu nedenle grupların puanları arasındaki farklılıkların belirlenmesi için parametrik olmayan istatistiklerden Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Bu teste ilişkin bulgular Tablo 10’da gösterilmektedir.

Tablo 10.

Katılımcıların bilgi düzeylerinin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	249	221.73	55212.00	15006.00	.00*
Erkek	157	174.58	27409.00		

*p<.05

Tablo 10 incelendiğinde grupların bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu ($U=15006.00$, $p= .05$) görülmektedir. Sıra ortalamalarına bakıldığında kadınların bilgi düzeyi sıra ortalamalarının (221.73), erkeklerin bilgi düzeyi sıra ortalamasından (174.58) yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar kadınların disleksiye ilişkin bilgi düzeylerinin erkeklerin bilgi düzeyinden anlamlı bir şekilde yüksek olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların disleksiye ilişkin bilgi düzeyinin yaş ve eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi için Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Test sonuçları disleksiye ilişkin bilgi düzeyinin yaş ve eğitim durumundan etkilenmediğini göstermiştir.

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada Türkiye’de yaşayan yetişkinlerin disleksiye ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda katılımcılara öncelikle “disleksi” terimi ile daha önce karşılaşmış ve karşılaşmadıkları, karşılaştıkları ise nerede karşılaştıkları sorulmuştur. Beş yüz katılımcının %18.2’si (n=94) bu terimi daha önce duymadığını belirtmiştir. Okul dönemi çocuklarının %5-15 gibi önemli bir kısmının disleksili olmasına (Roongpraiwan ve ark., 2002; Shaywitz ve Shaywitz, 2005; Schulte-Korne, 2010; Vlachos ve ark., 2013) ve disleksinin en yaygın görülen öğrenme güçlüğü olmasına (Eden ve ark., 2016; Shaywitz ve ark., 2008) karşın katılımcıların %18.2’sinin bu bozukluğu daha önce duymamış olması, disleksi ile ilgili bilgilendirme ve farkındalık yaratma çalışmalarının yetersiz olduğunu göstermektedir. “Disleksi” terimini daha önce duyduğunu belirten 406 katılımcı bu terimle sırasıyla en çok internet, sosyal medya, televizyon, disleksili bir tanıdık ve kamu spotunda karşılaştığını belirtmiştir. Bu bulgu disleksiye yönelik farkındalık ve bilgi artırma amaçlı etkinliklerde bu araçların etkili olarak kullanılabilirliğini ancak daha fazla sayıda kişiye ulaşılacak şekilde düzenlenmesi gerektiğini göstermektedir. Görüntülenme sayısı yüksek olan internet siteleri ve sosyal medya hesaplarında disleksi ile ilgili bilgilendirici yazı, görsel ve videoların yayımlanmasının; izlenme oranı yüksek olan haberler, diziler ve diğer televizyon programlarında disleksili bireylere ve disleksi ile ilgili doğru bilgilere yer verilmesinin toplumdaki bireylerin farkındalık ve bilgi düzeyini artıracakları düşünülmektedir.

“Disleksi” terimini daha önceden duyduğunu ifade eden katılımcıların büyük bir kısmı (%88.2, n=358) disleksinin okumada yaşanan öğrenme güçlüğü olduğunu bilmektedir. Ankette disleksinin nedenlerine ilişkin olarak bulunan üç soruya doğru yanıt veren katılımcıların sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Disleksinin nedenlerinin belli olmadığını ve kalıtsal geçiş olasılığını katılımcıların yalnızca yaklaşık %25’i bilmektedir. Katılımcıların %49’u disleksinin yetersiz okuma deneyiminden, tembellikten veya anne babanın okumamasından kaynaklanmadığını bilmektedir. Bu sonuçlar toplumun disleksinin nedenleri hakkında bilgilendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Disleksinin yetersiz okuma deneyiminden ve tembellikten kaynaklandığı inancı disleksili bireylere olan olumsuz tutumları artırıp, bu bireylerin hem okullarda hem de toplumda kabul görmelerini engelleyebilir. Disleksinin kalıtsal boyutunun bilinmesi de kalıtsal olarak disleksi riski bulunan çocukların erken tanınması ve erken müdahale alması açısından önemlidir. Bu nedenle toplumda disleksinin nedenlerine ilişkin bilgi ve farkındalık da artırılmalıdır.

Disleksinin yaygınlığına ilişkin bilgi düzeyinin belirlenmesi amacı ile sorulan sorulara doğru yanıt veren katılımcı sayısının da oldukça düşük olduğu görülmektedir. Katılımcıların yalnızca %17’lik kısmı disleksinin nadir görülen bir öğrenme güçlüğü olmadığını farkındadır. Öğrenme güçlükleri çerçevesinde bakıldığında da disleksinin diskalkuli ve disgrafiye göre oldukça yaygın olduğu bilinmektedir (Eden ve ark., 2016; Shaywitz ve ark., 2008). Disleksinin yaygın görülen bir bozukluk olması, toplumsal farkındalığın artırılmasını gerektirmektedir. Disleksinin sol elini kullananlarda daha yaygındır yanlış inanışının da katılımcıların büyük bir kısmında hâkim olduğu görülmektedir. Bu soruya katılımcıların yalnızca %32.3’ü “hayır” şeklinde yanıt vermiştir. Disleksi ile sol el kullanımı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların çeşitli bulguları bulunmaktadır ancak disleksi ile sol el kullanımı arasında kesin bir ilişkiden söz etmek mümkün değildir (Balcı, 2017).

Disleksili bireylerin özelliklerine ilişkin olarak ankette 8 soru bulunmaktadır. Katılımcıların yarısından fazlası disleksili bireylerin zekâlarının ortalamasının üzerinde olduğunu, hatalı ve yavaş okuduklarını, sınavlarda daha fazla süreye gereksinim duyduklarını, dikkat dağınıklığı ve hiperaktivite bozukluğu ile duygusal ve sosyal sorunlar da yaşayabileceklerini bilmektedir. Ancak katılımcıların yalnızca %32’si (n=130) disleksili bireylerin okuma dışında diğer akademik derslerde de başarısızlık yaşadıklarını bilmektedir. Katılımcıların çok küçük bir kısmı (%6.4, n=26) disleksili bireylerin temel sorunlarının harfleri ters görmek olmadığını bilmektedir. Yine katılımcılar arasında disleksili bireylerin çoğunun sanatta son derece yetenekli olduğu yanlış bilgisinin yaygın olduğu görülmektedir. Bu soruyu katılımcıların yalnızca %6.7’si (n=27) doğru yanıtlamıştır. Disleksili bireylerin kabul görmeleri toplumsal farkındalığın artmasına bağlıdır. Bu bulgular katılımcıların disleksili bireylerin özelliklerini bilmediklerini ve disleksi ile ilgili yanlış bilgi ve inanışlara sahip olduklarını göstermektedir.

Ankette disleksili bireylerin tanı, terapi ve eğitimleri ile ilgili 4 soru bulunmaktadır. Bu sorulardan yalnızca “Disleksi tanısı yalnızca eğitimli uzmanlar tarafından konur.” İfadesine verilen doğru yanıt yüzdesinin yüksek olduğu (%78.1, n=317) görülmektedir. Bunun dışında katılımcıların çoğu disleksi belirtilerinin ilaçla

azalabileceğini ve yoğun okuma eğitimi ile ortadan kalkabileceğini düşünmektedirler. Disleksi ilaçla veya okuma eğitimi ile ortadan kalkabilecek bir durum değildir. Disleksi etkilerini azaltan bir ilaç bulunmamaktadır. Yoğun ve etkili okuma eğitimleri disleksili bireylerin okuma doğruluğu ve hızını artırmaktadır ancak onları akranları seviyesine getirememektedir (Shaywitz ve ark., 2008). Katılımcıların önemli bir kısmı disleksili çocukların kendileri için oluşturulan ayrı özel okullarda eğitim almaları gerektiğini düşünmektedir. Oysaki disleksili bireylerin normal gelişim gösteren akranları ile aynı sınıflarda eğitim aldıkları kaynaştırma eğitimi disleksili çocuklar için en az kısıtlandırılmış eğitim ortamlarıdır. Bu ortamlarda bireyler akademik ve sosyal anlamda daha fazla gelişme göstermektedirler. Bu yolla eğitim farklılıkları olan bireylerin toplumla daha kolay bütünleşebilmelerini sağlamaktadır (Arıkan, 2018; Metin, 2018). Tüm bu nedenlerle toplumun kaynaştırma ve bütünleştirmeye yönelik bilgi ve tutumlarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Disleksili bireylerin okul sonrası yaşamlarına ilişkin olarak sorulara katılımcıların yarısından daha az bir bölümü doğru yanıt vermiştir. Katılımcıların %42.9’u (n=174) da disleksinin bireyleri yaşam boyu etkilediğini, %47.5’i (n=193) disleksinin iş olanaklarını olumsuz etkileyen bir durum olduğunu bilmektedir. Disleksi yaşam boyu süren bir durumdur. Disleksili yetişkinlerle yapılan araştırmalar bu bireyler arasında işsizliğin yaygın olduğunu ve çalışan disleksililerin de düşük ücretlerle çalıştığını göstermektedir (Aro ve ark., 2018; McLaughlin ve ark., 2014).

Katılımcıların disleksiye ilişkin bilgi düzeyleri cinsiyet, yaş ve eğitim durumuna göre incelendiğinde; bilgi düzeyinin yaş ve eğitim durumundan etkilenmediği ancak cinsiyetten etkilendiği görülmüştür. Kadın katılımcıların disleksiye ilişkin bilgi düzeyleri erkek katılımcılara göre anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Ulusal alanyazında öğrenme güçlüğü ve/veya disleksi ile ilgili yetişkinlerle yürütülen bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Farklılıkları olan bireylere karşı bilgi, algı ve tutumların incelendiği çalışmalarda ise bulgular farklılık göstermektedir. Bazı çalışmalarda kadınların bilgi düzeyi, algı ve tutumlarının daha yüksek olduğu (örn. Altıparmak ve Yıldırım-Sarı, 2012); bazı çalışmalarda ise erkeklerin bu değişkenlere ilişkin puanlarının daha yüksek olduğu (örn. Şahin ve Bekir, 2016) görülmüştür. Uluslararası alanyazında ulaşılan bir çalışmada ise (Castillo ve Gilger, 2018) erkeklerin disleksi konusundaki bilgi düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Özetle bu çalışmada Türkiye’de yaşayan yetişkinlerin disleksiye ilişkin bilgi düzeylerinin düşük olduğu, disleksi hakkında yanlış inanışların yaygın olduğu görülmüştür. Disleksili bireylerin eğitim ortamlarında ve sosyal hayatlarında başarılı olabilmeleri, yasal haklarını kullanabilmeleri, toplumsal bütünleşmenin sağlanabilmesi için disleksili bireylerle çalışan uzmanların ve toplumun bilgi düzeyinin artırılması gerekmektedir. İlerleyen çalışmalarda sınıfında disleksili arkadaşı olan öğrencilerin, disleksili bireylerle çalışan meslek elemanlarının disleksiye ilişkin bilgi düzeyleri incelenebilir; disleksiye yönelik bilgi düzeyinin artırılmasına yönelik geliştirilen programların etkililikleri incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Acar S. (2018). Gelişimsel Disleksi ve endofenotipik yaklaşım: Nörogenetik, nörobiyolojik ve nörobilişsel temeller. *Dil, Konuşma ve Yutma Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 62-91.
- Altıparmak, S. ve Yıldırım-Sarı, H. (2012). Manisa ilinde engelli bireylere karşı toplumsal tutum. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(2), 110-116.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Arlington, VA: Author.
- Arıkan, M. (2018). Kaynaştırma-bütünleştirme. Ümit Şahbaz (Ed.), *Özel eğitim ve kaynaştırma* (s. 392-416) içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aro, T., Eklund, K., Eloranta, A.-K., Närhi, V., Korhonen, E., & Ahonen, T. (2019). Associations between childhood learning disabilities and adult-age mental health problems, lack of education, and unemployment. *Journal of Learning Disabilities*, 52(1), 71-83.
- Balcı, E. (2017). Disleksi hakkında gerçekler: Disleksi nedir ve ne değildir? *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 1-17.
- Başar, M. ve Göncü, A. (2018). Sınıf öğretmenlerinin öğrenme güçlüğüyle ilgili kavram yanılgılarının giderilmesi ve öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 185-206.
- Castillo, A. & J. W. (2018). Adult perceptions of children with dyslexia in the USA. *Annals of Dyslexia*, 68(3), 203-217.
- Catts, H.W., & Kamhi, A.G. (2005). *Language and reading disabilities* (2nd ed.). Boston: Pearson,
- Colenbrander, D., Ricketts, J., & Breadmore, H. L. (2018). Early identification of dyslexia: Understanding the issues. *Language, Speech and Hearing Services in Schools*, 49, 817-828.
- Doğan, B. (2013). Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin okuma güçlüğüne ilişkin bilgileri ve okuma güçlüğü olan öğrencileri belirleyebilme düzeyleri. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 1(1), 20-33.
- Eden, G. F., Olulade, O. A., Evans, T. M., Krafnick, A.J., & Alkire, D. R. (2016). Developmental dyslexia. In G. Hickok & S. Small (Eds.), *Neurobiology of language* (pp.815-826). Elsevier: Oxford, UK.
- Elbro, C., & Petersen, D. K. (2004). Long-Term effects of phoneme awareness and letter sound training: an intervention study with children at risk for dyslexia. *Journal of Educational Psychology*, 96(4), 660-670.
- Fawcett, A. (2016). Dyslexia and learning: Theory into practice. In L. Peer & G. Reid (Eds.), *Multilingualism, literacy and dyslexia. Breaking down barriers for educators* (pp. 9-20). Abingdon: Routledge.
- Fisher, S. E., & DeFries, J. C. (2002). Developmental dyslexia: Genetic dissection of a complex cognitive trait. *Nature Reviews Neuroscience*, 3(10), 767-780.
- Gever, A. (2017). *İlkokul ve ortaokul müdürlerinin disleksiye ilişkin bilgi düzeylerinin belirlenmesi*. (Yayınlanmamış tezsiz yüksek lisans projesi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Gooch, D., Hulme, C., Nash, H. M., & Snowling, M. J. (2013). Comorbidities in preschool children at family risk of dyslexia. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 55(3), 237-246.
- Habib, M., & Giraud, K. (2013). Dyslexia. *Handbook of Clinical Neurology*, 111, 229-235.
- Hakkarainen, A., Holopainen, L., & Savolainen, S. (2015). A five-year follow-up on the role of educational support in preventing dropout from upper secondary education in Finland. *Journal of Learning Disabilities*, 48, 408-421.
- Hindson, B., Byrne, B., Fielding-Barnsley, R., Newman, C., Hine, D. W., & Shankweiler, D. (2005). Assessment and early instruction of preschool children at risk for reading disability. *Journal of Educational Psychology*, 97(4), 687-704.
- Hudson, R.F., High, L. Al Otaiba, S. Dyslexia and the brain: What does current research tell us? *The Reading Teacher*, 60(6), 506-515.
- Hulme, C., & Snowling, M. J. (2017). Reading disorders and dyslexia. *Current Opinion in Pediatrics*, 28(6), 731-735.
- İlhan-Ildız, G. ve Tezel, D. (2018). Türkiyede Engelli Bireylere Yönelik Tutumlara İlişkin Çalışmaların İncelenmesi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi* 3(2), 599-609.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi* (21. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Lombardino, L. & Gauger, (2014). Dyslexia: Why is this diagnosis so challenging? *Perspectives on Language Learning & Education*, 21, 98-113.
- Lyon, G. R., Shaywitz, S. E., & Shaywitz, B. A. (2003). Defining dyslexia, comorbidity, teachers' knowledge of language and reading: A definition of dyslexia. *Annals of Dyslexia*, 53, 1-14.
- McLaughlin, M. J., Speirs, K. E., & Shenassa, E. D. (2014). Reading disability and adult attained education and income: Evidence From a 30-year longitudinal study of a population-based sample. *Journal of Learning Disabilities*, 47(4), 374-386.

- Metin, N. (2018). Özel gereksinimli çocukların kaynaştırılması. Nilgün Metin (Ed.), *Özel gereksinimli çocuklar içinde* (s: 439-476). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Murray, C., Goldstein, D., Nourse, S., & Edgar, E. (2000). The postsecondary school attendance and completion rates of high school graduates with learning disabilities. *Learning Disabilities Research & Practice, 15*, 119–127.
- Pennington, B. F., & Gilger, J. W. (1996). How is dyslexia transmitted? In C. H. Chase, G. D. Rosen, & G. F. Sherman (Eds.), *Developmental dyslexia: Neural, cognitive, and genetic mechanisms* (pp. 41-61). Baltimore, MD: York Press.
- Petretto, D. R., & Masala, C. (2017). Dyslexia and specific learning disorders: New international diagnostic criteria. *Journal of Childhood & Developmental Disorders, 3*(4), 1-5.
- Ramus, F. (2003). Developmental dyslexia: Specific phonological deficit or general sensorimotor dysfunction? *Current Opinion in Neurobiology, 13*, 212–218.
- Regtvoort AGFM., & van der Leij A. Early intervention with children of dyslexic parents: Effects of computer-based reading instruction at home on literacy acquisition. *Learning and Individual Differences, 17*, 35–53.
- Roongpraiwan R, Ruangdaraganon N, Visudhiphan P, Santikul K. (2002). Prevalence and clinical characteristics of dyslexia in primary school students. *Journal of the Medical Association of Thailand, 85*, 1097-1113.
- Scarborough, H. S. (1991). Antecedents to reading disability: Preschool language development and literacy experiences of children from dyslexic families. *Reading and Writing, 3*(3-4), 219–233.
- Schulte-Körne, G. (2010). The prevention, diagnosis, and treatment of dyslexia. *Deutsches Ärzteblatt International, 107*, 718–727.
- Shaywitz, S. E., & Shaywitz, B. A. (2005). Dyslexia (specific reading disability). *Biological Psychiatry, 57*, 1301-1309.
- Snowling, M. J. (2000). *Dyslexia*. Oxford: Blackwell.
- Snowling, M. J., Nash, H. M., Gooch, D. C., Hayiou-Thomas, M. E., & Hulme, C. (2019). Developmental outcomes for children at high risk of dyslexia and children with developmental language disorder. *Child Development, 1-17*.
- Swanson, H. L. (2012). Adults with reading disabilities: Converting a meta-analysis to practice. *Journal of Learning Disabilities, 45*, 17–30.
- Şahin, H. ve Bekir, H. (2016). Üniversite öğrencilerinin engellilere yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3*, 767-779.
- Thompson, P. A., Hulme, C., Nash, H. M., Gooch, D., Hayiou-Thomas, E., & Snowling, M. J. (2015). Developmental dyslexia: predicting individual risk. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines, 56*(9), 976-87.
- Vlachos, F., Andreou, E., Delliou, A., & Agapitou, P. (2013). Dyslexia and hand preference in secondary school students. *Psychology & Neuroscience, 6*(1), 67-72.
- Wandlington, E. M., & Wandlington, P. L. (2005). What educators really believe about dyslexia. *Reading Improvement, 42*(1), 16-33.
- Washburn, E. K., Joshi, R. M., & Binks-Cantrell, E. S. (2011). Teacher knowledge of basic language concepts and dyslexia. *Dyslexia, 17*(2), 165-83.
- Ziegler, J. C., Perry, C., Ma-Wyatt, A., Ladner, D., & Schulte-Körne, G. (2003). Developmental dyslexia in different languages: Language-specific or universal? *Journal of Experimental Child Psychology, 86*, 169–193.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Dyslexia which refers to have difficulties with reading is one of the most common specific learning difficulties. Students with dyslexia usually experience some important difficulties in word decoding, spelling, reading fluency and reading comprehension. Although the exact causes of dyslexia are still not completely clear, it is known that it has genetic origin and that reading disorders are caused by problems in phonology component of language.

Longitudinal studies show that children with dyslexia have low performances in phonological processing, oral language and phonological memory in the preschool period. In school period reading failure causes academic failure and social problems. Dyslexia is a life-long condition and impacts individuals' occupational and employment status negatively in post- school period. In recent years, there has been an increase in awareness raising efforts towards dyslexia in our country. Legal arrangements, established associations and foundations, public spotlights on dyslexia awareness and some dyslexia awareness activities on social media can be shown as examples. The fact that individuals in the society have the accurate knowledge and beliefs about dyslexia is important for the acceptance and social integration of dyslexic individuals. However, a study on the awareness and knowledge levels of individuals towards dyslexia has not been reached in national literature. This study aimed to investigate the knowledge levels of adults towards dyslexia who live in Turkey.

2. Method

In this research, the general screening model was used. Participants consisted of 500 adults (283 females, 217 males). Care was taken to ensure that participants were not had professions directly related to dyslexic individuals. 'Dyslexia Knowledge Level Determination Questionnaire' was used in order to collect data. This questionnaire was prepared by first author by scanning sources, articles and questionnaires related to dyslexia. The first part of the questionnaire includes questions about age, gender and educational status. The two questions in the second part of the questionnaire are related to whether the participants had previously encountered the dyslexia term or not and if participants had encountered then they were asked to indicate their source of knowledge about dyslexia. The third part of the questionnaire which is for the participants who had previously encountered the term dyslexia consists of 20 questions that the participants indicated as yes, no or I do not know in order to response. For some questions the 'yes' and for the other ones the 'no' is the correct response in this part of questionnaire. One of the questions relates to the definition of dyslexia, three of the questions relate to the causes of dyslexia, two of them relate to the prevalence of dyslexia and eight of them relate to the characteristics, four of them relate to the education and therapy, two of them relate to the post- school experiences of dyslexic individuals. Data were collected in January, 2019. The questionnaire was delivered to the participants via the internet. Data Analysis Package Program for Social Sciences (SPSS) 24 was used for data analysis. In the interpretation of the findings, .05 value was accepted for the level of significance. In order to investigate whether the information levels of the groups differ according to the age, gender and educational status, Mann Whitney U and Kruskal Wallis H-Test were used because the groups did not show normal distribution in these variables.

3. Findings, Discussion and Results

18.2% (n = 94) of the five hundred participants indicated that they had not heard the term "dyslexia before. 406 participants who indicated that they had heard the term dyslexia also indicated their source of knowledge from the highest percentage to the lowest in a row and those were from the internet, social media, television, dyslexic acquaintance and public spotlight. The participants who had previously heard the term dyslexia completed a 20-item questionnaire which included correct and incorrect expressions about dyslexia. The items in the questionnaire are related to the definition, causes, prevalence of dyslexia, the characteristics of individuals with dyslexia, the diagnosis and therapy of dyslexic individuals, and the post-school life of dyslexic individuals. A large number of participants (88.2%, n = 358) who indicated that they had heard the term dyslexia knew that dyslexia is a learning disability. The number of the participants who responded correctly to the three questions related to the causes of dyslexia in the questionnaire was quite low. Only about 25% of the participants knew that the causes of dyslexia are unclear and the possibility of hereditary transmission. 49% of the participants knew that dyslexia is not caused by inadequate reading experience, laziness or lack of reading of parents. The number of the participants who responded correctly to the questions about the prevalence of dyslexia was also quite low, too. Only 17% of the participants were aware that dyslexia is not a rare learning disability. 'Dyslexia is more common in left-handed users' wrong belief was dominant among most of the participants. Only 32.3% of the participants indicated this question as 'no'. In the questionnaire there are 8 questions about the characteristics of individuals with dyslexia. More than half of the participants knew that the dyslexic individuals' intelligence is above average, they read erroneously and slowly, they need more time in exams, they can experience attention deficit and hyperactivity

disorder and emotional and social problems. However, only 32% of the participants (n = 130) knew that individuals with dyslexia experience failure in other academic courses other than reading. A very small percentage of the participants (6.4%, n = 26) knew that the main problems of the dyslexic individuals are not reversing the letters. It was seen that ‘The majority of dyslexic individuals are highly skilled in art’ false knowledge was common among participants. Only 6.7% of the participants (n = 27) indicated this question correctly. In the questionnaire there are 4 questions about diagnosis, therapy and training of dyslexic individuals. The percentage of correct responses given to all of questions was only high for ‘‘Dyslexia is diagnosed only by trained specialists’’ statement (78.1%, n = 317). Apart from this, most of the participants thought that dyslexia symptoms can decrease with drug and can be eliminated with intensive reading education. A significant proportion of the participants thought that children with dyslexia should be educated in separate private schools. Less than half of the participants responded correctly to questions about the post-school life of people with dyslexia. Of the participants, 42.9% (n = 174) knew that dyslexia affects individuals throughout life, and 47.5% (n = 193) knew that dyslexia negatively affects job opportunities. When the knowledge levels of the participants about dyslexia were examined according to gender, age and education level; it was observed that the level of knowledge was not affected by age and education but was affected by gender. The knowledge level of female participants about dyslexia was significantly higher than that of male participants. In this research, knowledge level towards dyslexia of adults who live in Turkey was found low and also found that misinformation and false beliefs about dyslexia were common. In order to enable individuals with dyslexia to be successful in their educational environment and social life, to use their legal rights, and to ensure social integration, the level of knowledge of experts working with dyslexia and society should be increased. It is important to share current and scientific information on dyslexia in television broadcasts such as social media, internet and public spotlight to increase the knowledge level of the society. This study was carried out with a large group of participants of different age, education and gender. In later studies, the level of dyslexia knowledge and awareness of the specialists working with individuals with dyslexia and the effectiveness of the administrations which are made for increasing awareness can be examined.